

A főváros és a Közuti harca

Szterényi báró közvetítése — Megkezdődnek a tárgyalások a megváltásról?
— A közuti fellebbezése a közlekedési adó felemelése ellen

Amikor a már meg is bukott új villamos rend ellen nem a legtiszteltetlenebben nyilatkozott a budapesti közönség az újítást kigondoló hatóság ellen, aligha gondolhattunk még arra, hogy a *Közuti megváltási ügyének új fázisához jutunk el*. Pedig szóról-szóra ez történt és történt még az, hogy Szterényi József báró, kereskedelmi miniszter a „hátról föl, elől le”-ankéten készségesen felajánlotta közvetítését a megváltás ügyében. Városházi körökben úgy tudják, hogy már legközelebb meg fognak történni ebben a tekintetben a kezdeményező lépések, ha ugyan a kereskedelmi miniszternek az egységes jegyrendszer behozatalára vonatkozó és a városházára szombaton érkezett leirata máris nem tekinthető annak.

A júniusban megszakadt és igen rövid tartamu tárgyalások alkalmával olyan volt a helyzet, hogy a viszonyokkal ismerősek, a néhány beavatott egészen reménytelennek tekintette a kibontakozást. Most azonban újra lábrakapott az optimizmus és erőteljesen hangoztatják a megoldást, remélik, hogy a *Közuti kívánsága és a főváros ajánlata között a különbség mindössze két százalékra tehető*, amit azonban, ha az ember egy kicsit gondolkodik, igen jelentős összegnek lehet mondani.

Annál is inkább kívánatosnak tetszik a mélynyos megoldás, mert a *két fél között ma igen elmérgesedett a helyzet*. A főváros kimondta, hogy magánvállalatnak nem ad tarifaemelést, a Közuti viszont azt hangoztatja, hogy őt a felemelt közlekedési adó beszédésére csak *országos törvénnyel* lehet kötelezni.

Az ankét pikantériája.

A múlt hétfőn a kereskedelmi miniszteriumban Szterényi báró miniszter elnöklésével tartott közlekedési ankétnek voltak igen fontos pikantériái, amelyeket ma különféleképpen kommentálnak.

Amikor Szterényi báró az egységes tarifáról beszélt, felszólalt többek között Sándor Pál, a Közuti vezérigazgatója is és amikor az egységes tarifa kérdéséről szólt, kijelentette, hogy a Közuti igen helyesnek tartja a felemelt, egységes tarifa behozatalát.

Nagy érdeklődéssel várták ekkor, hogy mit szól ehhez Bódy polgármester. A polgármester azonban inkább közbeszólás, mint felszólalás alakjában csak annyit mondott:

— Tarifaemeléshez a főváros semmi körülmények között sem fog hozzájárulni.

Ekkor történt azután, hogy Szterényi báró szóba hozta a Közuti megváltásának kérdését. Többé nem tarifarevizióról és tarifaemelésről beszélt, hanem nevének nevezte a gyermeket: a megváltást. Felajánlotta szolgálatait, hogy a kérdést az ő közvetítésével talán sikerülni fog megoldani.

Erre felállt Sándor Pál és rendkívül udvariasan így szólt:

— Öccsellenciája szives közbenjárását a Közuti nevében köszönettel elfogadom.

Ekkor következett a legnagyobb pikantéria: Bódy polgármester szóltanul ült tovább a helyén. A miniszter ajánlatára nem volt felelete.

Hogy a polgármesternek ez a cselekedete mit jelentett, arról lehetne ma kombinációkat írni, de a közeli napok fogják csak megmutatni, hogy mit akart hallgatásával kifejezni.

A Városival kész a megegyezés.

Amily nehéz a helyzet a Közuti és a főváros között, olyan egyszerű a megoldása a Városi megváltásának. A Városinál a főváros lévén a főrésztvényes, ennél a tranzakciónál pénzre sincs szükség. Értesülésünk szerint a Városival már kész is a megegyezés és hír szerint a Városi megváltásának kérdését a közgyűlés már októberben le akarja tárgyalni. A fővárosnak a Városival létrejött megegyezése az, hogy a főváros a koncesszió lejártáig 7.70 százalékot, szóval részvényenkint 15 korona 40 fillért, az élvezetjegy tulajdonosoknak pedig 5 korona 40 fillért fizet.

Mit mond a Közuti fellebbezése?

A főváros álláspontját a Közuti megváltása kérdésében több ízben kifejtette a nyilvánosság előtt Bódy polgármester. A Közuti azonban egyetlen egyszer sem szólalt meg. A július 17-ikén tartott közgyűlésnek, amely a közlekedési adó felemelést határozta el, ezt a határozatát a Közuti augusztus hónapban megfellebbezte. Ez a fellebbezés rendkívül sok érdekes adatot és érvelt tartalmaz, amely élénk világot vet a főváros és a Közuti harcára. A Fővárosi Hírlap hozzájutott a Közuti fellebbezésének teljes szövegéhez és abból veszi ki a következő érdekes részleteket:

A Közuti kára.

A Közuti felfogása a fellebbezés szerint az, hogy a közlekedési adó behozatala a székesfővárossal 1895-ben kötött területhasználati szerződésben megállapított díjtételek módosítását és ennek folytán a *szerződés egyoldalú megszegését* jelenti. Már az 1918. évi január 1-én életbeléptetett 2 filléres adó is hátrányosan befolyásolta a szakaszjegyek számát, amennyiben az 1917. évi 10.9 százalékos emelkedéssel szemben 1918. első felében csak 5.1 százalék az emelkedés, vagyis a *természetes fejlődés a felére csökkent*, holott ugyanezen idő alatt a közlekedési adó alól mentes jegyek közül a 20 filléres utvonatra érvényes jegyek együttesen 17.6 százalékkal, a 24 filléres jegyek 27.7 százalékkal és a 30 filléres jegyek 23.9 százalékkal emelkedtek. Ilyen csökkenést idézett elő a 2 filléres adó, míg a mostani emelés a menetjegyeket 66, illetve 50 százalékkal, a bérletjegyeket pedig 25 százalékkal akarja megrágitani.

Mit fizet a Közuti a fővárosnak?

A területhasználati szerződésben — mondta a fellebbezés — gondoskodás történt arról, hogy a székesfőváros a részünkre adott engedélyért bőséges ellenértéket kapjon. Üzleti bruttó bevételeinkből 16 százalék részesedést fizetünk a fővárosnak, a pálya egész hosszában a kövezetet két méter szélességben fenntartjuk és egyéb szolgáltatásokon felül az üzlet után községi adóban is tetemes összeget fizetünk; végül biztosított a székesfőváros részére az ingyenes háramlási jog, ami egymagában százmillió koronát túlhaladó értéket képvisel.

A bevételekben való részesedés és
községi adóban 1917-ben 3,750,000 K-t
fizetünk a fővárosnak, amely cí-
meken 1918. évre körülbelül 4,650,000 K-t
fogunk fizetni, úgy hogy a már ér-
vényben levő 2 filléres közleke-

dési adóval együtt 1918. évre

mintegy

6,650,000 K-t

fog tőlünk kapni a székesfőváros minden befektetés, minden kockázat és minden munka nélkül, holott ugyanakkor nekünk üzleti tiszta hasznunk százmillió koronás befektetés mellett alig lesz. A 8 és 10 filléres adó életbeléptetése esetén ez az arány még rosszabbá válna, úgy hogy tulajdonképpen azért folytatnánk a közuti vasut üzemét, hogy a székesfővárosnak 20—22 millió koronát évi bevétele legyen.

Kimutatja azután a fellebbezés, hogy a Közuti 1917. évi tiszta haszna 3,500,000 korona volt, a kiadások pedig a bevételeinek 87.7 százalékát tették. Az 1918-ra várható tiszta jövedelem 4,059,000 korona lenne. De ezt az eredményt még meg fogják rontani a panaszbizottságok által megállapított és folyamatban levő fizetési és bértöbbletek, a háborus pótlék megnövekedése, a szén árának és szállításának nagymérvű emelkedése és egyéb üzemi anyagok újabb megrágitása.

A Közuti megváltásról.

Nagyon érdekes a fellebbezésnek a következő, a megváltás kérdését érintő részlete:

Fel kell hívunk Nagyméltóságod figyelmét azon körülményre is, hogy a közlekedési adó felemelése alkalmas arra, hogy vállalatunk beváltása esetén a részvényesek tizezreinek jogos érdekét vitássá tegye. A részvényeseknek ezt a jogos érdekét, amelyet a területhasználati szerződésre, annak a kormányhatóság által történt jóváhagyására, végre az engedélyokiratra alapított bizalommal joggal szilárdnak hihettek, nemcsak a jogos magánérdek, de a közhitel szempontjából sem szabad megsérteni. Mert ki fogja pénztét vasuti vállalatokba, illetve ilyen vállalatok papírjaiba fektetni, ha nincs biztosítva aziránt, hogy a közjogi jellegű okmányokban biztosított jogait és érdekeit az érdekelt szerződő fél egyoldalú intézkedésekkel nem sértheti és nem károsíthatja?

A székesfővárossal a beváltás ügyében eddig folytatott előzetes tárgyalások során a főváros képviselői *elismerték ugyan azt, hogy a háborus évek jövedelmi átlaga nem szolgálhat a beváltás alapjául, másrészt azonban azt az álláspontot képviselték, hogy a beváltás az 1907—1913. évek eredményei alapján történjék*. Ezt az álláspontot természetesen nem fogadhatjuk el, mert nem lehet elzárni a vállalatunkat attól, hogy a beváltási járadék megállapításánál *az 1913. év utáni évek rendes üzleti fejlődése az ő javára szolgáljon*.

És ha a háborus évek ezt a folyamatot megszakították, akkor a normális gazdasági és jövedelmzőségi viszonyok beállta utáni megfelelő számú év üzleti eredményei kell, hogy a beváltás alapjául szolgáljanak. A járadék megállapításánál természetesen sem a jelenleg érvényben levő, sem az esetleg felemelt adónak reánk káros eredményei rovásunkra nem fognak szolgálhatni.

A Közuti nem szedi be a közlekedési adót.

Tiltakozik végül a fellebbezés az ellen, hogy a Közuti köteles lenne a közlekedési adót beszédeni. A két filléres adónál csak a fővárosra való tekintetből vállalkozott erre a feladatra.

— Ezennel tisztelettel kijelentjük — írja szó szerint a Közuti, — hogy a *felemelt adót beszédeni nem fogjuk és a módosított szabályrendelet jóváhagyása esetén természetesen az eddigi adó beszédését is be fogjuk szüntetni*. Nem módosítja ezen elhatározásunkat az a körülmény, hogy a módosított szabályrendelet a *beszedendő adó 1 százalékát* juttatja a közuti vasutaknak költségeik fedezésére. Mert eltekintve attól, hogy azon elvi álláspontunkat, hogy mi a közlekedési adót egyáltalán beszédeni kötelesek nem vagyunk, ezuttal feltétlenül fenntartjuk és *érvényesíteni fogjuk*, rá kell mutatnunk arra is, hogy a *legnagyobb foku méltánytalanság a fővárosnak az a kívánsága, hogy mi az ő javára évi 17 millió koronát, vagyis a saját bevételeink 51.5 százalékát kitevő összeget beszédjünk*, nyilvántartsunk, kezeljünk, annak beszédését ellenőriztessük, a beszédésért és beszedésért a felelősséget viseljük és *mindezt 170,000 koronányi nevetéses összegért, akkor, amikor a saját 33 millió koronányi bevételeink elérése, beszédése és kezelése céljából 100 millió koro-*

nát befektettünk, kereken 6700 alkalmazottat tartunk és mintegy évi 30 millió korona kiadásunk van.

— Tudomásul vesszük azt, hogy *a főváros a közlekedési adó beszédését és kezelését meg akarja fizetni; ami annak elismerését jelenti, hogy az adó beszédésére kötelesek nem vagyunk; de mindenesetre annak elismerése ez, hogy a beszédést, kezelést és az ezekkel kapcsolatos munkákat ingyenesen teljesíteni nem tartozunk. Ennek természetes folyománya, hogy a székesfőváros nincs jogosítva egyoldaluan megállapítani az adó beszédéséért és kezeléséért járó összeget, hanem az vagy velünk egyetértőleg, vagy birói uton állapítható meg: föltéve természetesen, hogy a bíróság bennünket az adó beszédésére egyáltalán kötelezne.*

*

Ebben a pillanatban tehát a legvehemensebb harcban áll a főváros és a Közuti. Minden attól függ, hogy mit eredményez a kereskedelmi miniszter közbelépése és közvetítése?